

Бібліографічні посилання:

1. Жорди Паскуаль-и- Руис. Справочник по вопросам участия граждан в формировании культурной политики европейских городов / Пер. Б. Аленьев.; общ.ред. Паскуаль-и-Руис Жорди, Драгоевич Саньи ; – К. : ПФ “Оранта”, 2007. – 120 с.
2. Ковальчук Т. А. Культурний фактор європейської інтеграції (на прикладі Європейського Союзу): автореф. дис. канд. політ. Наук: 23.00.049 [Електронний ресурс] / Т.І. Ковальчук; Київ. нац. ун-т ім.Т.Шевченка. —К., 2009. — 20 с. <http://www.nbu.gov.ua/ard/2009/09ktipes.zip>
3. Compendium. Cultural policies and trends in europe (Council of Europe) [Електронний доступ]. – режим доступу: <http://www.culturalpolicies.net/web/ethics-human-rights.php>
4. Research division. Cultural rights in the case-law of the European Court of Human Rights [Електронний доступ]. – Council of Europe / European Court of Human Rights. - January 2011 (updated 17 January 2017).- режим доступу: http://www.echr.coe.int/Documents/Research_report_cultural_rights_ENG.pdf
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права// Генеральна Асамблея ООН від 16 грудня 1966 року

Карпенко Роман Валерійович,
викладач кафедри цивільно-правових
дисциплін Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ГЕНЕЗА ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Історія розвитку держави і права показує нам, що на різних її ступенях існувала своя юридична концепція людини як суб'єкта права та уявлення про її права і свободи. Межі визнання прав і свобод людини визначалися соціально - економічним розвитком країни, рівнем розвитку культури населення, гуманізації суспільства. Права особи - це визнання її правоздатності. По об'єму правоздатності можна прийти до висновку про те, кого із людей, і в якій мірі дана система права на території держави визнає як людину, що має права. З точки зору римського права не всі люди визначаються як правомірні суб'єкти. Ульпіан (Д. 1.1.4) писав: «І хоча ми носимо єдину назву «люди», але у відповідності з правом народів, виникло три категорії: вільні, і в протилежність їм раби, і третя категорія - відпущені на волю, тобто ті, що перестати бути рабами». За римським правом раб юридично не визнавався людиною, він за своїм правовим положенням був «говорючим інструментом, зброєю» поряд з іншими засобами виробництва. У феодальному суспільстві право відповідно до соціального поділу населення стало також поділятися за даним критерієм. Права людей на цьому ступені історичного розвитку залишаються різними за об'ємом і змістом - правами - привілеями членів різних верств населення. Особа визнавалася суб'єктом таких прав - привілеїв не як людина взагалі, а як обрана, виділена певним чином для певного кола людини. На

різних етапах історії і аж до сучасної концепції прав людини і громадянина, ми спостерігаємо або «привілейовану», або «обмелеет» людину. Історія прав людини - це історія «прогресуючого» розширення правового визнання в якості людини тих або інших людей для того або іншого кола відносин. Практичним відображенням даного принципу було закріплення прав і свобод за ознаками належності до тієї чи іншої суспільної групи. Це підтверджується такими, нормативними актами, як: Велика Хартія Вольностей (1215р), Петиція про право (1623р), Декларація права (1688р), Білль про права (1689р). Декларація незалежності США (4.06.1776.), Декларація прав людини і громадянина (1789р), Загальна декларація прав людини (1948р) та іншими нормативними актами про права людини [1, 2].

У процесі еволюції поглядів про правову рівність людей і правах окремої особи, велику роль відіграє уявлення про природні права людини, що повинні визнаватися і гарантуватися владою і законодавством. Велике історичне значення для розвитку ідей свободи і рівності мата французька «Декларація права людини і громадянина» 1789р. У ній було визначено, що метою кожної держави є забезпечення природних прав людини. До них віднесені: право власності, безпека і справедливість, право вільно виражати думки та інші. Проведення в Декларації різниці між правами людини і правами громадянина означають різницю між приватною особою і політичною особою, членом держави. Права та свободи людини і громадянина проголошені в французькій Декларації 1789р. набули світового значення і стали критерієм оновлення і гуманізації державних устоїв. Опіраючись на ідеї про права та свободи були прийняті: Загальна декларація прав людини 1948р., Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод (1950р), Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966р), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966р), протокол до міжнародного пакту про громадянські і політичні права (1966р), Заключний акт Гельсінської Ради (1975р), Підсумковий документ Венської зустрічі представників держав - учасників Ради по безпеці і співробітництву в Європі (1989р.) та деякі інші [3, 4].

Визнання та захист прав і свобод людини стали важливим фактором розвитку людей у напрямку до суспільства правових держав, критерієм гуманізації зовнішньої політики, показником початку побудови правової держави. Незважаючи на те, що від будь-яких декларацій про права людини і громадянина до їх реалізації велика відстань, вони стимулюють створення гуманістичної системи права. І на наш погляд, провідну роль тут відіграє Загальна Декларація прав людини (1948р) [5]. Правове призначення цього міжнародного правового акту багатозначне. По-перше, визначаючи людину найвищою соціальною цінністю, поважаючи її права, народи різних країн, завдяки Декларації мають сприяти соціальному прогресу, поліпшення умов життя і розширенню соціальних свобод. По-друге найменші порушення прав, свобод і законних інтересів можуть призвести до порушень усієї системи прав і сво-

бод, а отже, має бути відповідний механізм захисту основних видів прав людини. По-третє, поряд із міжнародними правовими способами захисту, мають діяти національні способи забезпечення прав людини і громадянина (Конституція, закони, система судів).

Діюча система права повинна проводити різницю між такими поняттями як «людина» і «громадянин» в їх правовому контексті. Спираючись на конкретні, окремі галузі права держави, необхідно шукати відповідь на зазначену проблему. Соціальне не повинно поглинати особисте, адже існування суспільства базується, у першу чергу, на індивідуальному, особистому. Відповідно до вимог Розділу II Конституції України «Права свободи та обов'язки людини і громадянина» мають бути змінені функції судів, як гілки державної влади, що покликана захищати особу в Україні [6]. Такий підхід, на наш погляд, повинен знайти відображення в судово-правовій реформі і, в першу чергу, через реалізацію на практиці ідей адміністративної юстиції. У ст.124 Конституції України встановлено, що юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, які виникають у державі, тобто, їм підвідомчі всі спори, пов'язані з захистом прав і свобод громадян. Відповідно до ст.55 Конституції України кожному гарантується право на оскарження в суді рішень чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а на підставі ст.124 Конституції - акти органів державної виконавчої влади. Таким чином, суд вирішує не тільки спори про право, а також реалізує принцип справедливості в процесі застосування матеріальних і процесуальних норм права. Судово-правова реформа в Україні має охопити реформування прокуратури та адвокатури. З функції прокуратури виключені загальний нагляд та попереднє слідство. Новою для неї є представництво інтересів громадян та держави в суді. Саме судово-правова реформа в її широкому розумінні висуває нові вимоги до людини і громадянина, а, в кінцевому рахунку - до правознавців Тому, Україна в своєму державотворенні, враховуючи світовий досвід, повинна реалізувати визнані пріоритетні права і свободи людини і громадянина.

Бібліографічні посилання:

1. Нерсесянц В.С. Філософія права. – 2011. - М. - С.108.
2. Селиванов В., Щедрое Г. Громадянське суспільство та деякі погляди на нього у західній політології // Право України. – 2013. № 11. - С.22 .
3. Азімов Ч. Про приватне і публічне право// Право України. - 2015. - № 8. - С.32 - 34.
4. Селиванов В. Методологічні проблеми запровадження конституційних принципів «верховенства права» і «верховенства закону» // Право України. - 2017. - № 6. - С. 13.
5. Теорія держави і права// Під ред. ВВ.Копейчикова. 2007 - С. 93.
6. Бородін І. Л. Генеза прав і свобод людини та громадянина / І. Л. Бородін // Юридичний вісник. - №3. – 2010.- С. 13-16.